

Dr. NAGY SÁNDOR

A magyar nép kialakulásának története (29.rész)

XXXIII. MIT BIZONYÍTANAK AZ ÁRPÁD-KORI SZEMÉLYNEVEK?

Mióta az ember fizikai és szellemi fejlődésében odajutott, hogy gondolatait, akaratait már szavakkal értelmesen ki tudta fejezni, nemcsak a környezetében levő természeti tárgyakkal, hanem embertársainak is nevet adott. Ez a névadás is az egymástól való megkülönböztetést szolgálta. Az ősi név tehát az embereknél személynév volt. Ez a személyt jelölő név lett a kereszténység korában a keresztnév. A vezetéknev pedig arra szolgált, hogy a sok egyenű, vagy egynemű személyt meg lehessen különböztetni egymástól. Az Árpád-házi királyok idejében még csak személynévek voltak, amelyek előtt indokolt esetben az apa, vagy a falu neve is szerepelt. A személynévek jelentése a legtöbb esetben útmutatásul szolgált arra, hogy valamely személy melyik néphez tartozott. Annak idején az Árpád-kori okmánygyűjteményeinkből azt is kiírtam, hogy a királyok által a vár-javakkal együtt eladományozott jogtalan, vagy korlátozott jogú szolganepek milyen személynéveket viseltek. De egyúttal kijegeztem azoknak a személynéveit is, akik a királyoktól birtokadományban részesültek, szóval a teljes jogú földesurak, a nemesek neveit. Olvasóim önmaguk fogják eldönteni, hogy melyik népréteg beszélte akkor azt a nyelvet, amelyet most magyarnak nevezünk. A királyi adományban részesülőknél nevei mellé az oklevél jelzését is kiírom. A Vas megyében történt birtokadományozásokat veszem fel példának. Itt tudniillik, kevesebb volt az egyházi birtok, mint a többi dunántúli megyénél és több a személyi név.

II. Endre király Csernek fia, Istvánnak adta Szecsőd falut (Fej. III-1. 21.). Ugyancsak ő juttatta Uráj falut a Ják nemzetségbeli Andrásnak (Fej. III. 1. 329.). IV. Béla a következő birtokokat adományozta el Vas megyében: Tiba nevű hívének Gáh falvát (W. VIII. 59.) Bana nevű hívének Szünöse falvát (HO. IV. 88.). Szünso sumir szó, a mai nyelvünkön szünő vizet jelent. A Csém nemzetségnek Övár nevű birtokot (W. VII. 161.), Herrand nevű hívének több meg nem nevezett birtokot, három bizalmas emberének, Moricz tárnokmesternek, Jánosnak és Détának Rum és Buad nevű falvakat (Fej. IV. 3. 44.) és végül István pozsonyi ispánnak Mezdyn falut örök tulajdonjoggal adományozta (HO. II. 4.)

V. István birtokadományozásai a következők:

Bana fia Párisnak Káldban juttatott egy részbirtokot (Fej. VII. 3. 30.), Sorok nevű faluból egy várjobbágyot, név szerint Vasast nemesi rangra emelt földjével együtt (W. IX. 6.). A várjobbágyok a köznéphez tartoztak, tehát Vasas neve a köznép nyelvéből való. Osl Jakab is az ő kezéből kapta Alcsép községbeli birtokát. Az Osliaak besenyő származásúak voltak.

IV. László királytól a következők részesültek birtokadományozásban: András fia, András kapta Hídvég falut (HO. II. 14.), Csapó fia, András kapta Póka-földjét (HO. III. 42.). István tárnokmestere és Adorján pincemestere Káldban kaptak földet (HO. VU. 161.). A Ják nemzetség kapta Kovácsi falut (W. IX. 58.). Csiszár fia, Lencs (Leonch) Sorokusztágban és Doroszló fia, Doroszló Rum határában részesültek földadományban. (W. IX. 6.). A Csák nemzetségbeli Renold és Kemény a Rába melletti erdők használatát kapták meg (HO. III. 52.), Mocsia (Mochia) ispán megkapta a hűtlen Henrik bán birtokát, Bolda falut. (HO. VIII. 229.) László és Gergely nevű hívei Hógyészben kaptak birtokot. Herrand étékfogó mester kapta a hűtlen felsőlövői íjászok földjét (W. XII. 111.). Dénes győri püspök a Szabária, a mai Szombathely és Szőlősközi birtokot kapta 1276-ban (W. XII. 168.). Ebed fia, Ják kapta Teszár falut (Fej. VII. II. 69.). A Ják nemzetségbeli Boksa, Péter és Iván kapták Botyánt (Fej. VII. 3. 72.). Miksa (Mixe) fiai, Péter és István kapták Miskét (HO. IV. 50.).

II. Endre Bicsó (Bychov) nevű hívének adta Szarvaskendet (Fej. III. 1. 21.). Hartwig fiai számára pedig Hidegségből szakított ki egy részbirtokot (W. XII. 503.). Hahold fia Istvánnak adta Muraszombatot, amelyet akkor Béhnurának neveztek (W. X. 250.). Végül Miklós ispánnak adományozta Alsólendvát (HO. VIII. 16.).

A meghódított köznép és a szolgarendű népréteg pedig ilyen személynéveket viselt:

Acél, Adós, Ajándék, Aludt, Almás, Áldomás, Akadás, Apa, Após, Aratás, Árkos, Árva, Álnok, Áros, Árpa. Bátor, Bogár, Buga, Búza, Bot, Bolt, Bős, Buta, Butuka, Beled, Bandás, Büdös, Bögyös, Bodor, Borz, Baj, Baja, Béke, Bárány, Bab, Botos, Boda, Boka, Bolhás, Békés, Bősz, Bús, Bizodalom. Csípő, Csima, Cseke, Csúcs, Cseperke, Csokor, Csibe, Csuda, Család, Csuka, Csinos, Csendőr, Csók, Csóka, Csúnya, Csomós,

Csonka, Csáb, Csupor. Dob, Dobos, Doboz, Diós, Dara, Duda, Fiad, Falka, Fodor, Fogas, Félto, Főerős, Fene, Fele, Feles, Files, Fülés, Farkas, Feled, Fegyveres, Foltos, Föld, Fiók, Fias. Ebed, Egyed, Eleség, Emese, Erős, Erdő, Erdőd, Eső, Erdős, Égető, Érző, Él, Éles, Érő. Galamb, Galambos, Gombos, Gyenge, Gyűrű, Gyúrke, Gyüge. Hab, Harcos, Haragos, Hazug, Hely,

Helyes, Henye, Házas, Hála, Honos, Holdas, Hivatal, Hogyél, Hugsos, Hangya, Hús, Hajmás, Hatalmas, Hímes, Hőseb, Húsvét. Isa, Inas, Iharos, Jólégő. Kokas, Korpás, Kemény, Kenő, Kényes, Kérő, Kесе, Kevély, Keserűd, Kereső, Kalandos, Kevereg, Komor, Kéreg, Kérős, Kezed, Karácsony, Kulcs, Kő, Kesely, Kevés, Kíván, Kínos, Keserű, Kása, Kezes, Kék, Kékes, Kozma, Kós. Lenke, Léged, Lölkös, Lőkös, Lug, Lila, Lát, Látás, Látomás. Magas: Magos, Majd, Mohar, Mese, Megszeg, Móroc, Mákod, Medve, Maradék, Modor, Modoros, Munka, Munkás, Mező, Nézetes, Nyalka, Nemél, Nemhisz. Ok, Óriás, Oszlop, Ország, ős, Ölves, Ölbő, ősd, Ördög, Patkó, Patak, Posza, Petes, Poczok, Péntek, Patkány, Puha, Póka. Regős, Rugós, Rest, Repes, Ruha, Remény, Rézseg, Róka, Soma, Seb, Semijen, Süke, Süket, Sikos, Sólyom, Sok, Sudár. Szóló, Szamár, Szentes, Szerda, Sziget, Széna, Szeret, Szemes, Szerecsen, Szombat, Szomorú, Szőlő. Tálás, Tokos, Torkos, Teke, Tomor, Takaró, Tompa, Tönkös, Tolvaj, Tömör, Tündér, Torma, Tegez, Tekerő. Tarka. Ugod, Utód, Unoka, Utáló, Vendég, Vénbor, Vörös, Vitéz, Vendéges, Vidékes, Vőlegény, Varangy, Vas, Vasas, Vétkes, Vid, Vadas, Vásár, Vese, Zab, Zabos, Zálog, Zeke, Zászló, Zöld.

Külön nőnevek: Aglény, Ajándék, Balzsam, Hitvánd, Legyes, Liliom, Csibe, Csinos, Csók, Csáb, Csúnya, Emese,

Féltő, Helyes, Legényes, Halálos, Emlő, Mula, Mező, Szegény, Szemes, Szépe, Szerető, Szerelem, Szerelmes, Szellő, Szálas, Szerecseny, Szeretem, Szomorú, Szombatka, Szentes, Tündér, Viola, Vénvér. Azt hiszem, hogy felesleges szöszaporítás volna, ha erről a tárgykör-ről többet beszélnek. Maguk a nevek többet mondanak, mint egy könyvtárnyi írás. E nevek viselői pedig kivétel nélkül a meghódított köznéphez tartoztak.

Letagadhatatlanul igaz, hogy a mai magyar nyelv a meghódított népé és nem a hódító katonanépé volt. S ott alakult ki már az ősidőben, a Kárpát-medencében. Tény az is, hogy mindegyik névnek a mai magyar nyelvben van jelentése. Tehát az ősnép a mai nyelvünk őseit beszélte. Ezeket a neveket mind az Árpád-kori Oklevelekből írtam ki, máshonnan vett vagy költött név köztük egy sincs.

Ez a tény pedig azt bizonyítja, hogy ezeknek a neveknek az adása, használása, az őstelepes, Árpád hódító népétől szolgává tett népnek a nyelvéből való, mert a hódító urak nyelve a török volt. De ezeket a neveket a meghódított népréteg nemcsak az ősidőben használta, hanem a keresztény középkorban is, szóval Szent István után egészen addig, amíg a keresztény egyháztól használt nevek azokat ki nem szorították, mint a pogányságnak az emlékeit. Az uralkodó felső réteg nevei között elég sok volt a német eredetű. Mekkora beidegzett ragaszkodás kellett a nép részéről ahhoz, hogy ősi neveit még a keresztény korban is oly sokáig meg tudta tartani.

(folytatjuk)

